

TURKISH REPUBLIC OF
NORTHERN CYPRUS
MINISTRY OF EDUCATION

DİJİTALLEŞMEYLE GELEN DEZAVANTAJLI DURUMLAR:

Toplumsal Yaşama İlişkin Eğitimsel
Bakış Açısıyla Gözlemler,
Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri
Çalıştayı
2024

III. POZİTİF OKULLAR VE İYİ OLUŞ ÇALIŞTAYLARI

**Dijitalleşmeyle Gelen Dezavantajlı
Durumlar: Toplumsal Yaşama İlişkin
Eğitimsel Bakış Açısıyla Gözlemler,
Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri
Çalıştayı**

31 Mayıs 2024

Editör: Prof.Dr.Çağla Gür

Düzenleme ve Yürütme Kurulu

Prof. Dr. Çağla Gür (Kongre Başkanı)

Cengiz Topel Uzun

Dr. İçim Çağınır Kavuklu

Uzm. Başak Eser

Bilim kurulu

Prof. Dr. Çağla Gür- Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi (Kongre Başkanı)

Prof. Dr. Mehmet Ali Yavuz -Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Doç.Dr. Behbood Muhammedzadeh- Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Doç. Dr. Mukaddes Sakallı Demirok- Yakın Doğu Üniversitesi

Uzm. Başak Eser- Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Doç. Dr. Fatma Köprülü- Yakın Doğu Üniversitesi

Doç. Dr. Mehtap Köse Ulukök – Kıbrıs İlim Üniversitesi

Doç. Dr. Figen Yaman Lesinger- Lefke Avrupa Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Omaç Ruştioğlu- Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Şahin Akdağ- Yakın Doğu Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Nüket Gündüz- Yakın Doğu Üniversitesi

Dr. Nurdan Özreçberoğlu- Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi

Uzm. İrfan Sarıyıldız – Kıbrıs İlim Üniversitesi

Çalıştay Raporu Düzenleme

Prof. Dr. Çağla GÜR

Prof. Dr. Mehmet Ali Yavuz

Doç.Dr. Dönay Nisa Kara

Uzm. Başak Eser

Nisa Selin İlhan

Moderatörler

Prof. Dr. Mehmet Ali Yavuz

Doç.Dr. Dönay Nisa Kara

Koordinatör:

Öğr. Gör. Başak Eser

Çalıştay Raportörü

Nisa Selin İlhan

Editör: Prof.Dr.Çağla Gür

Kapak Tasarımı: Uzm. Başak Eser

e-Baskı: Milli Eğitim Bakanlığı, Lefkoşa

Doi: 10.5281/zenodo.12587763

Mayıs 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

Çalıştay Programı	1
Giriş	2
Çalıştayın Amaç ve Kapsamı.....	3
Çalıştay Yöntemi.....	4
Çalıştay Sonuçları	5
Çalıştay Sonuçlarına İlişkin Değerlendirme.....	13
Çalıştay Katılımcıları	15

III. POZİTİF OKULLAR VE İYİ OLUŞ ÇALIŞTAYLARI

Dijitalleşmeyle Gelen Dezavantajlı Durumlar: Toplumsal Yaşama İlişkin Eğitimsel Bakış Açısıyla Gözlemler, Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri Çalıştayı

31 Mayıs 2024

PROGRAM AKIŞI

- 09.00-09.30** Kayıt
- 09.30- 10.00** Grup Tanışması ve Çalışma Esaslarının Belirlenmesi
- 10.00-11.30** Grup Çalışmaları
- 11.30-12.00** Kararların Onanması ve Grup Raporunun Oluşturulması
- 12.00-12.20** Rapor Sunumu
- 12.20-12.30** Kapanış (Katılım belgelerinin takdimi)

GİRİŞ

Dijitalleşme, hayatımızın her alanında köklü değişiklikler yaratmış ve toplumların yaşam biçimlerini yeniden şekillendirmiştir. Eğitimden sağlığa, iş hayatından sosyal ilişkilere kadar pek çok alanda dijital teknolojilerin etkisi hissedilmektedir. Ancak dijitalleşmenin getirdiği bu yenilikler ve fırsatlar, beraberinde bazı dezavantajlı durumları da ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal yaşamın dinamiklerini derinden etkileyen bu dönüşüm, özellikle eğitim alanında yeni zorluklar ve ihtiyaçları da beraberinde getirmektedir.

Dijitalleşmeyle birlikte ortaya çıkan başlıca dezavantajlar arasında, dijital uçurumun derinleşmesi, sosyal izolasyon, bilişsel ve duygusal gelişim üzerindeki olumsuz etkiler, çevrim içi güvenlik riskleri ve teknoloji bağımlılığı yer almaktadır. Bu dezavantajlar, özellikle çocuklar ve gençler üzerinde önemli etkiler yaratmakta ve eğitim sistemlerinin bu yeni durumlara uyum sağlamasını zorunlu kılmaktadır. Eğitimsel bakış açısıyla bu dezavantajların incelenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi, geleceğin sağlıklı ve dengeli bireylerinin yetiştirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Bu çalıştay, dijitalleşmenin toplumsal yaşama ilişkin eğitimsel perspektiften getirdiği dezavantajları kapsamlı bir şekilde ele almayı amaçlamaktadır. Çalıştay kapsamında, dijitalleşmenin eğitim süreçlerine ve öğrencilerin sosyal gelişimlerine olan etkileri, alanında uzman akademisyenler ve eğitimciler tarafından değerlendirilmiş olup dezavantajlı durumlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Çalıştayın ilk bölümünde, dijitalleşmenin eğitim ve toplumsal yaşam üzerindeki etkileri teorik ve pratik açılarından ele alınmıştır. İkinci bölümde ise, tespit edilen sorunlara yönelik yenilikçi çözüm önerileri ve uygulama stratejileri tartışılmıştır. Amacımız, dijitalleşmenin getirdiği dezavantajları minimize ederek, eğitimde ve toplumsal yaşamda daha dengeli ve sağlıklı bir dijital dönüşüm sürecine katkı sağlamaktır. Bu doğrultuda, elde edilen bulgular ışığında, eğitim politikalarının yeniden şekillendirilmesine ve stratejik adımlar atılmasına yönelik öneriler sunulması hedeflenmektedir.

ÇALIŞTAYIN AMAÇ VE KAPSAMI

“Dijitalleşmeyle Gelen Dezavantajlı Durumlar: Toplumsal Yaşama İlişkin Eğitimsel Bakış Açısıyla Gözlemler, Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri Çalıştayı”, dijitalleşmenin toplumsal yaşama ilişkin eğitimsel perspektiften getirdiği dezavantajları kapsamlı bir şekilde ele almayı amaçlamaktadır. Çalıştay kapsamında, dijitalleşmenin eğitim süreçlerine ve öğrencilerin sosyal gelişimlerine olan etkileri, alanında uzman akademisyenler ve eğitimciler tarafından değerlendirilmiş olup dezavantajlı durumlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

“Dijitalleşmeyle Gelen Dezavantajlı Durumlar: Toplumsal Yaşama Yaşama İlişkin Eğitimsel Bakış Açısıyla Gözlemler, Değerlendirmeler ve Çözüm Önerileri Çalıştayı" kapsamında aşağıdaki alt başlıklar ele alınarak tartışılmış, değerlendirmeler yapılmış ve öneriler sunulmuştur:

- ✓ Dijitalleşmenin günümüzde getirdiği dezavantajlı durumlar nelerdir?
- ✓ Teknoloji okullarda ne gibi problemleri beraberinde getirmektedir?
- ✓ Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite kapsamında gözlemlediğiniz olumsuz etkiler nelerdir?
- ✓ Dijitalleşmenin getirisi olan dezavantajlı durumlara yönelik çözüm önerileri neler olabilir?

Çalıştayın Yöntemi

Çalıştay 31 Mayıs 2024 tarihinde alan uzmanı, eğitimci, ve üniversitelerden katılımcıların katkılarıyla gerçekleşmiştir. Çalıştay kapsamında;

- Dijitalleşmenin günümüzde getirdiği dezavantajlı durumlar
 - Teknolojinin okullarda beraberinde getirdiği problemler
 - Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite kapsamında gözlemlenen olumsuz etkiler
 - Dijitalleşmenin getirisi olan dezavantajlı durumlara yönelik çözüm önerileri
- alt başlıkları ele alınmıştır.

Katılımcılar birbirlerini yüzyüze görebilecekleri masa oturma düzeneğinde oturmuşlar, sorulan sorulara ilişkin kısa bir süre düşünerek not almışlar ve ardından katılımcılar görüşlerini dile getirmişlerdir. Raportör görüşler dile getirildikçe not almıştır.

Çalıştay iki farklı oturumdan oluşmuş olup her oturumda bir moderatör olmak üzere toplam iki moderatör ve bir raportör görev almıştır. Katılımcılar, yöneltilen sorular bağlamında görüş ve önerilerini dile getirmiş, her bir katılımcının görüşü tartışılmıştır. Her soru bağlamında durum tespiti ve eylem önerileri detayları oluşturulmuştur. Raportörler tarafından kaydedilen görüş ve öneriler, çalıştay sonunda onanmıştır. Sonra, bu öneriler, moderatörler tarafından gözden geçirilmiştir. Görüş ve öneriler maddeler halinde ifade edilmiş, her tema altında yer alan benzer görüş ve öneriler birleştirilerek raporlaştırma çalışmaları tamamlanmıştır.

Çalıştay Soruları

- 1- Dijitalleşmenin günümüzde getirdiği dezavantajlı durumlar nelerdir?
- 2- Teknoloji okullarda ne gibi problemleri beraberinde getirmektedir?
- 3- Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite kapsamında gözlemlediğiniz olumsuz etkiler nelerdir?
- 4- Dijitalleşmenin getirisi olan dezavantajlı durumlara yönelik çözüm önerileri neler olabilir?

ÇALIŞTAY SONUÇLARI

A) Dijitalleşme Sonucunda Günümüzde Ortaya Çıkan Dezavantajlı Durumlar

Dijitalleşme, günümüzde birçok dezavantajlı durumu beraberinde getirmiştir. Bunlardan bazıları dikkat çeken ve birçok uzman ve öğretmen tarafından dile getirilen problemlerdir. Bazıları ise biraz daha az dile getirilen ancak yine de yaşamı olumsuz etkilediği ifade edilebilecek durumlardır. Dijitalleşme sonucunda ortaya çıkan dezavantajlı durumlar aşağıdaki başlıklar altında ele alınarak özetlenmiştir:

1. Sosyalleşmeye Yönelik Problemler:

- Artan iş yükü sonucunda çalışma saatleri – mesai kavramı var görünüyor olsa bile – esnekleşmiştir. Bu durum sosyalleşmeyi olumsuz etkilemiştir, bireyler birbirlerine zaman ayıramamakta, sosyal iletişim ve etkileşim için yeterli zaman bulamamaktadırlar.

2. Olumsuz Sanal Sosyalleşme Deneyimleri:

- Günümüzde sanal sosyalleşme oldukça yaygınlaşmıştır. Bireyler sosyal medyada aldıkları beğenilerle, izlenmelerle, teknolojik araçlar ya da sosyal medya vb üzerinden gerçekleştirdikleri iletişim-etkileşimle birbirleriyle bağlantı kurmaya, sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadırlar. Sanal sosyalleşme gerçek iletişim ve sosyalleşme sağlayamamaktadır. Burada yapılan paylaşımlar gerçeği yansıtmamakta, insanlar kendilerini gerçekçi bir biçimde ifade etmemektedirler.
- Sanal sosyalleşme, bireylerin zaman algısını da ortadan kaldıracılabilmekte ve zaman yönetimi problemlerine yol açabilmektedir.

3. Kuşak Çatışmaları:

- Teknolojinin hızlı gelişimi ile birlikte yaş grupları arasında farklılıklar meydana gelmektedir. Aralarında 4-5 yaş fark bulunan öğrenciler dahi farklı dili konuşabilmekte, farklı ilgilere ve teknolojik bilgilere sahip olabilmektedir. Bu durum, farklı yaş gruplarındaki çocukların bir arada etkin zaman geçirerek iletişim kurmalarını güçleştirmektedir.
- Teknoloji farklı yaş grupları arasında farklı şekilde adaptasyona yol açmıştır. Bu da kuşaklar arası çatışmaları beraberinde getirmiştir.

4. Öğretmenlik Mesleğine Azalan İlgi:

- Birçok eğitim ve öğrenme yaşantısı günümüzde internet üzerinden gerçekleşmektedir. Bu da öğretmenlik mesleğine olan ilgiyi azaltmaktadır.
- Bunun yanı sıra öğrenme konusunda dikkat problemleri de ortaya çıkmaktadır. Sosyal medyada dikkat süresinin çok kısaldığı, 3 saniye gibi kısa sürelerden bahsedildiği ifade edilebilir. Bu durum sınıf içi öğrenmeleri de olumsuz etkilemektedir.

5. Sağlık Problemleri:

- Sanal sosyalleşme ve teknolojik araçlar önünde geçirilen uzun zaman dilimleri olumsuz sağlık alışkanlıklarını da beraberinde getirmektedir. Yeme alışkanlıkları değişmekte, obeziteye ve çeşitli sağlık sorunlarına yol açan sağlıksız beslenme problemlerine yol açmaktadır. Ekran karşısında geçirilen uzun saatler hareketsiz yaşam tarzını beraberinde getirmektedir. Olumsuz sağlık alışkanlıkları sağlık problemlerine neden olmaktadır.
- Trafikte dahi teknolojik aletlerin kullanımı trafik kazalarına yol açabilmektedir.

6. Yabancılaşma:

- Milli değerlere yabancılaşma ve yozlaşma söz konusudur.
- Aile bireyleri arasındaki bağları ve iletişimin zayıflaması söz konusudur.

B) Teknolojinin Okullarda Meydana Getirdiği Problemler

Dijitalleşme ile birlikte okullarda da çeşitli problemler söz konusu olmuştur. Toplumu etkileyen bir durumun okullara da yansımaları olması oldukça olağan bir durum olarak kabul edilmektedir. Teknolojinin okullarda meydana getirdiği problemler başlığı altında dile getirilen görüşler aşağıda yer alan alt başlıklar altında ele alınarak özetlenmiştir:

1. Dikkat Dağınıklığı:

- DEHB tanısında artış yaşanıyor. Teknolojiye sınır koymamız gerekiyor, çocuklar teknoloji ile ne kadar erken tanışırsa beyne o kadar zarar veriyor, çocuk teknolojiye bağımlı hale geliyor. Bunun sebebi yetişkinlerin yeterli sınır koymaması olarak ifade edilebilir.
- Çocukların sürekli teknolojik aletler ve internete maruz kalması, odak kayması ve dikkat dağınıklığına sebep oluyor.

2. Disiplin Problemleri

- Kültürel değerleri korumamız gerekiyor, çocuklar fazla özgür ve aşırı bağımsız, asiliği ve saygısızlığı özgürlük sanıyor. Bunun sebebi ise felsefenin küçük yaşlarda olmayışı, ebeveyn ilgisi azaldığında teknoloji bağımlılığı artıyor.
- Cep telefonu kullanımına yönelik disiplin sorunları yaşanıyor.

3. Çocuklarda Sosyalleşme Problemleri

- Şehirleşme ile birlikte oyun oynama anlayışı yok oldu, teknolojiye patlama ise bu durumu daha da kötü bir hale getirdi.
- Yetişkinler çocukların hayatına entegre olamıyor onların sosyalliğini anlayamıyor, yeni nesli takip etmeliyiz, çocukların dünyasına teknolojik gelişmeleri takip ederek ve ihtiyaçlarını anlayarak girebiliriz, onların kullandığı dili öğrenmeliyiz.

C) Okul Öncesi, İlkokul, Ortaokul, Lise ve Üniversite Kapsamında Gözlemlenen Olumsuz Etkiler

Dijitalleşme çeşitli eğitim gruplarında çeşitli olumsuz etkilere sebebiyet vermektedir. Şüphesiz ki yaş grubu değiştikçe benzer ya da çok farklı etkiler söz konusu olabilmektedir. Bu bağlamda gözlemlenen olumsuz etkiler okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite eğitim düzeyleri açısından değerlendirilmiştir. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite kapsamında gözlemlenen olumsuz etkiler başlığı altında dile getirilen görüşler aşağıda yer alan alt başlıklar altında ele alınarak özetlenmiştir:

1. Okul Öncesi:

- **Sosyal Gelişim:** Aşırı ekran kullanımı, çocukların yüz yüze sosyal etkileşimlerini azaltmaktadır. Ekran karşısında geçirilen sürenin uzaması çocuklarda sosyal becerilerinin gelişimini olumsuz etkileyebilir.
- **Duygusal Gelişim:** Çocuklar duyguları anlamlandırma, duygusal tepkileri öğrenme, uygun tepkiler geliştirme ve kendini ifade etme bağlamında güçlükler yaşayabilirler.
- **Fiziksel Gelişim:** Hareketli fiziksel aktiviteler yerine, ekran karşısında geçirilen pasif zaman fiziksel gelişimi olumsuz etkileyecektir. Bunun

yanı sıra, uzun süre ekranda olma, baş ağrısı, postür bozuklukları, göz yorgunluğu gibi durumlara sebebiyet verecektir.

- **Dikkat Problemleri:** Hızla değişen dijital içerikler, çocukların dikkat sürelerinin kısalmasına neden olabilmekte, odaklanma/konsantrasyon problemlerini beraberinde getirebilmektedir.
- **Sınıf Tekrarları:** Dikkat dağınıklığında artış, kas gelişimi eksikliği mevcuttur. Okul öncesindeki çocuklar motor gelişimlerini tamamlayamadığı için sınıf tekrarları başladığı ifade edilmektedir.

2. İlkokul:

- **Fiziksel Gelişim ve Sağlık:** Uzun süreli ekran karşısında bulunma postür bozuklukları, göz yorgunluğu, uyku düzensizlikleri, dikkat ve konsantrasyon problemleri, hareketsizlik ve obezite gibi problemlere neden olabilecektir.
- **Akademik Başarı:** Teknolojik araçlarla geçirilen zaman, dijital oyun ve içerikler akademik çalışmalara ayrılan zamanın azalmasına neden olarak akademik başarıyı olumsuz etkileyebilir. Çocuklarda kısalan dikkat süreleri derslere olan ilgiyi azalttı. Bu durum da sınıfta ders işleyişinin bozulmasına ve sınıf yönetiminin zorlaşmasına sebep olmaktadır.
- **Sosyal-Duygusal Problemler:** Sosyal izolasyon gibi durumlar söz konusu olabilir. Dijital bağımlılık gelişebilir.

3. Ortaokul:

- **Fiziksel Gelişim ve Sağlık:** Ergenlik ile birlikte, , hareketsizlik ve obezite gibi problemler, öfkeli davranışlar uzun süreli ekran kullanımı ile artan riskler olarak karşımıza çıkmaktadır. Postür bozuklukları, göz yorgunluğu, uyku düzensizlikleri, dikkat ve konsantrasyon problemleri de diğer yaş gruplarında olduğu gibi ortaokul döneminde de karşılaşılabilecek durumlardır.
- **Akademik Başarı:** Teknoloji kaynaklı dikkat ve konsantrasyon problemleri akademik başarı üzerinde olumsuz etkide bulunmaktadır.
- **Siber Zorbalık:** Günümüzde siber zorbalık teknoloji dendiğinde sıklıkla karşılaşılan bir kavramdır. Öğrenciler arasında yaygınlaşabilmekte ve gerekli önlemler alınmazsa, psikolojik problemlere ve sosyal izolasyona neden olabilmekte, sosyal kabul ve akademik başarı üzerinde de negatif etki yaratabilmektedir.

4. Lise:

- **Yaşamdan ve Sorumluluklardan Kaçma:** Yukarıda ifade edilenlere ek olarak lise döneminde özellikle de son sınıfta sınav kaygısı ve geleceğe yönelik belirsizlik, hedef belirlemede sıkıntılar görülebilmektedir. Öğrenciler teknolojik aletleri ve dijital platformları, oyunları bir kaçış aracı olarak kullanabilmektedirler. Bunun sonucunda bağımlılık gelişebilmekte ve öğrencinin kapasitesinin çok altında performans sergilemesi söz konusu olabilmektedir.

5. Üniversite:

- **Hilecilik:** Teknolojinin kopya çekme, hile ya da diğer uygunsuz durumlar için kullanımı söz konusu olabilmektedir. Kopyacılık, sahte belge gibi durumlar tüm dünyada karşılaşılabilen durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine kolayca bilgiye ulaşma ve onu çoğaltma yoluna gitme, özgünlüğü kısıtlayıcı bir faktör olarak karşımıza çıkabilmektedir.
- **Akademik Başarı ve Kişisel Gelişime Olumsuz Etkiler:** Sosyal medyaya dalma ya da oyunlar zaman yönetimini olumsuz etkileyebilir. Dijital bağımlılık kişisel gelişimi desteklemeye yönelik çalışma ve etkinliklere ya da sosyal etkinliklere ayrılan zamanı kısıtlayarak gencin gelişimine olumsuz etkide bulunabilir.
- **Mental Sağlığın Kötüye Gitmesi:** Hayat ve sorumluluklardan kaçmak için ekrana yönelme, ekran süresinin artması ve dijital bağımlılığa neden olmaktadır. Bu da bir süre sonra, yaşam kalitesinin düşmesine neden olmakta, stres, kaygı, depresyon gibi durumlar için risk oluşturmaktadır.

D) Dijitalleşmenin Getirisi Olan Dezavantajlı Durumlara Yönelik Çözüm Önerileri

Teknolojinin eğitim ve toplumsal yaşam üzerindeki olumsuz etkilerini azaltabilmek için bir çok strateji ve uygulamalar söz konusu olabilir. “Dijitalleşmenin Getirisi Olan Dezavantajlı Durumlara Yönelik Çözüm Önerileri” başlığı altında dile getirilen görüşler aşağıda yer alan alt başlıklar altında ele alınarak özetlenmiştir:

1. Sınırlandırma:

- Teknoloji kullanımında belli sınırlar koyulmalı bir rutin oluşturulmalı, teknoloji konusunda yeterli bilgilendirme yapılmalıdır.
- Teknoloji kullanımında denge olmalı, gelişimsel olarak zararları dikkate alınmalıdır. Beyin gelişimi olumsuz etkilenmelidir, çocuğun ihtiyaçları dengeli karşılanmalıdır. Bu konuda aileler bilinçlendirilmelidir.
- Fransa İngiltere ve Çin gibi ülkeler telefon kullanımını 15 yaşına kadar yasaklamıştır. Çocukları siber suçlardan korumak için bunu bir politika haline getirmeliyiz, teknolojiye sınır koymalıyız.
- MEB'in okullarda telefon bulundurma ile ilgili disiplin tüzüğü güncellemesi yapılması gerekir.

2. Teknolojiye Ayak Uydurma:

- Teknolojinin gelişimini kabullenmeliyiz, kendimizi geliştirmeliyiz, eğitimi planlarken çocukların duygularını tanımayı iletişimi öğretmemiz gerekmektedir.
- Geleneksel eğitim kalmadı, sınıf içi etkileşimi arttırarak dersi renklendirebilir ve avantaja çevirebiliriz.
- Önce öğretmenler teknolojiye ayak uydurmalıdır, sonra öğrencilerin bilinçlendirilmesi söz konusu olmalıdır.
- Teknolojiyi hayatımıza nasıl entegre edebileceğimiz konusunda her eğitim kademesine eğitimler verilmelidir. Çocuklara yasak koymak o eylemi yapma isteğini arttıracaktır, yasaktan ziyade sınır koymayı öğretmeliyiz. Bu eğitim öncelikle ailelere verilmeli. Ailelerin bilinçlenmesi gerekmektedir.
- MEB'in eğitim programına dâhil ettiği medya okuryazarlığı dersi uzmanlarca verilmeli, bu bölümün öğretmenleri olmalı ve bu eğitim profesyonelce verilmelidir.
- Eğitim fakültelerinde medya okuryazarlığı dersi olmalıdır. Böylece, öğretmenler daha bilinçli olarak göreve başlayacaklardır.
- Öğrenciler ailelerin yansımasıdır, öncelikle eğitimin ailelere verilmesi gerekmektedir. Mahremiyet eğitimi, okuma alışkanlığı, medya okuryazarlığı gibi konularda nitelikli uzmanlarca eğitim verilmeli. Çocuk gelişimciler, öğretmenler, bilişimciler beraber çalışmalı. Aileler çocuğun istismara

uğradığını çok geç öğreniyor, çocuk aileyle doğru bir bağ geliştirmiş olsa daha rahat anlatır. Aile çocuk iletişimi için de bu eğitimler önemlidir. Aileler çocukları ile kaliteli vakit geçirmelidir.

- Okuldan bir öğretmen bu eğitimi verdiğinde çok etkili olmuyor, dikkat çekmesi açısından MEB tarafından uzman hocaların getirilmesi gereklidir.
- Bulunduğunuz okulun ve bölgenin iklimini bilmeden verilen eğitim işe yaramamaktadır. Okulun ihtiyaçları, sorunları, öncelikleri bilinmeli ve her okul için buna göre bir politika oluşturulmalıdır.
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi teşvik edilmelidir. Online Dijital Akademi eğitimi çok yararlıydı, bu şekilde eğitimler yapılmalıdır.
- Velilere verilecek olan eğitimlerin katılımı arttırabilmek için TV, sosyal medya vb. yerlerden de verilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra canlı yayınlar da etkili olabilir. Velilerle seminerleri canlı yayın şeklinde yaptığımızda daha çok katılım alabiliriz.
- Anne-baba okulları açılmalı, çocukların kaderi ailelerin bilinçsizliğine bırakılmamalı. Bu devlet politikası haline gelmeli. Ebeveyn ehliyeti olmalı.
- Eğitimde motivasyonun rolünü göz ardı etmemeliyiz. Merak uyandırabilirsek, öğrencinin kafasında soru oluşturabilirsek, ilgisini çekebilirsek daha kaliteli eğitim verebiliriz. Öğrencideki fazla uyaran ilgisini kaybetmesine yol açıyor. Öğrencinin zihninde soru yaratamazsak merak uyandıramazsak başarılı olamayız. Eğitimde bilgiye çok kolay ulaşılsa unutma da o kadar çabuk olur. Öğrencinin yeterli çaba göstermesi gerekiyor. Öğrencinin teknolojiyi doğru bilgiye yönelik kullanmasını öğretmeliyiz. Yapay zeka uygulamaları ile eğitimi desteklemeliyiz.
- Sorun tam olarak saptanmazsa çözüme ulaşılmaz. Teknoloji bağımlılığını ortadan kaldırmak için soruna doğrudan ulaşmak yerine dolaylı olarak yaklaşmalıyız. Teknolojiyi yasaklamak yerine çocuğa yeni faydalı alışkanlıklar kazandırmalıyız. Çocuğun kendini yönetmesini, tehlikeleri kendi fark etmesini sağlamalıyız. Yapılandırmacılık ve beyin temelli öğrenme etkinlikleri desteklenmelidir.

- Ebeveynler, çocuğa iyi bir rol model olunmalıdır. Dijitalin dışında yapılacak aktiviteler desteklenmeli ve birlikte kaliteli vakit geçirilmeli. Dijitalden kopmadan bilinçli bir şekilde büyütülmeli. Kurallar nedenleri ile açıklanmalı ve birlikte uygulanmalıdır.
- Her çocuğun bireysel özellikleri önce aileleri tarafından fark edilmeli sonrasında öğretmenler buna göre eğitim vermeli. Devlet politikaları değiştirilmeli, evlilik yaşı yükseltilmeli. Farkındalık yaratılmalı. Teknoloji dikkat eksikliği yaşayan çocukların eğitimini kolaylaştırmaktadır. Çocukları teknolojiden uzaklaştırmak yerine temel eğitim verilmeli hem çocuğa hem aileye. Aile okulları kurulmalı, evlenmeye karar verenler bu eğitimlerden geçmiş olmalı öyle evlenmeli. Aile okuluna katıldı diye devlet desteği alırsa bunu yaygınlaştırabiliriz.
- Çocukların odak süreleri kısaldığından ders saati düşürülmelidir.
- Türkiye’ de kurulan “EBA” sistemi Kıbrıs’a da getirilmeli, dijital platformlar oluşturulmalıdır.

ÇALIŞTAY SONUÇLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Çalıştay 31 Mayıs 2024 tarihinde alan uzmanı, eğitimci, ve üniversitelerden katılımcıların katkılarıyla gerçekleşmiştir. Çalıştay kapsamında;

- Dijitalleşmenin günümüzde getirdiği dezavantajlı durumlar
 - Teknolojinin okullarda beraberinde getirdiği problemler
 - Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite kapsamında gözlemlenen olumsuz etkiler
 - Dijitalleşmenin getirisi olan dezavantajlı durumlara yönelik çözüm önerileri
- alt başlıkları ele alınmıştır.

Dijitalleşmenin günümüzde getirdiği dezavantajlı durumlar alt başlığı altında, sosyalleşmeye yönelik problemler, olumsuz sanal sosyalleşme deneyimleri, kuşak çatışmaları, öğretmenlik mesleğine azalan ilgi, sağlık problemleri ve yabancılaşıma konuları ele alınarak bunların olumsuz etkileri konusunda görüşler dile getirilmiştir. Bu bağlamda, zaman yönetiminin önemi, sanal sosyalleşmenin gerçek anlamda sosyalleşme kapsamında değerlendirilemeyeceği, kuşaklar arası iletişim ve etkileşime önem verilmesi, etkin öğrenme becerileri için önlemler alınması durumlarının önemine işaret edilebilir.

Teknolojinin okullarda beraberinde getirdiği problemler alt başlığı altında, dijitalleşme ile birlikte okullarda ortaya çıkan çeşitli problemler dile getirilmiştir. Bu kapsamda, dikkat dağınıklığı, disipline yönelik problemler, ve çocuklarda görülen sosyalleşme sorunlarına vurgu yapılmıştır. Burada, teknoloji konusunda sınırlandırmaya yönelik önlemler, kültürel değerlerin korunmasına yönelik çözümler üretilmesi, çocuklukta oyunun önemi ve yetişkinlerin çocuğun sosyalleşmesinin anlamını kavraması ve yeniliklere uyum sağlamasının önemi ile ilgili değerlendirmeler söz konusu olmuştur.

Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite kapsamında gözlemlenen olumsuz etkiler alt başlığı altında, yaş grubu değiştikçe benzer ya da çok farklı etkiler söz konusu olabileceği belirtilmiş ve gözlemlenen olumsuz etkiler okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite eğitim düzeyleri açısından değerlendirilmiştir. Okul öncesi kapsamında daha çok gelişimsel alanlarda yaşanabilecek problemlere vurgu yapılmıştır. İlkokul çocukları için fiziksel gelişim ve sağlık, akademik başarı ve sosyal-duygusal problemler konuları dikkat çekmiştir. Ortaokul döneminde fiziksel gelişim ve sağlık ve akademik başarı konularının yanı sıra siber zorbalık özellikle üzerinde durulan bir konu olmuştur. Lise döneminde tüm bu ifade edilenlere ek olarak, yaşanan sınav stresinin de getirdiği kaygı nedeniyle ya da değişken çeşitli sebeplerden ötürü öğrencilerin teknolojik aletleri ve dijital platformları, oyunları bir kaçış aracı olarak kullanabilmekte oldukları vurgulanmıştır. Üniversite dönemi için ise, teknolojinin hile ve sahtekarlık amacıyla kullanılması, akademik performans ve kişisel gelişime olumsuz etkiler ve mental sağlığın olumsuz etkilenmesi alt başlıklarına yönelik değerlendirmeler söz konusu olmuştur. Özellikle dijital bağımlılık gelişme riski ve öğrencinin gerek akademik, gerek bireysel, gerek sosyal anlamda kapasitesinin çok altında performans sergilemesinin söz konusu

olabileceği üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda bağımlılık geliştirme riskine karşın önlemler alınmasının önemine işaret edilebilir.

Dijitalleşmenin getirisi olan dezavantajlı durumlara yönelik çözüm önerileri alt başlığı altında, teknolojinin eğitim ve toplumsal yaşam üzerindeki olumsuz etkilerini azaltabilmek için bir çok strateji ve uygulamanın söz konusu olabileceği dile getirilmiştir. Bu kapsamda, sınırlandırma ve teknolojiye ayak uydurma başlıkları ele alınmıştır. Sınırlandırma kapsamında, tüzük, kurallar, rutinler oluşturulması, yeterli bilgilendirmenin yapılması, teknoloji kullanımına sınır konulması gibi alt başlıklar gündeme alınmıştır. Teknolojiye ayak uydurma başlığı kapsamında; ebeveyn, öğrenci ve öğretmenlere yönelik değerlendirmeler söz konusu olmuştur. Bu bağlamda eğitimin ve günümüz ihtiyaçlarına yönelik bilinçlendirme çalışmalarının önemi vurgulanmıştır. Teknolojinin olumsuzluklarından daha az etkilenmek adına yapay zeka uygulamaları ile eğitimin daha nitelikli hale getirilmesinin gerekliliği ifade edilmiştir.

Dijital iyi oluşu olumlu yönde etkileyebilecek çeşitli araçlar, gereçler ve uygulamalar alt başlığı altında, zaman yönetimi ve dijital detoksa yönelik uygulamalar, zihinsel sağlık ve meditasyona yönelik uygulamalar, fiziksel aktivite ve sağlık izleme araçları, uyku kalitesi izleme kapsamında uygulamalar, dijital güvenlik ve mahremiyet araçları, sosyal medya yönetim araçları, eğitim ve kişisel gelişime yönelik uygulamalar, ergonomi ve fiziksel sağlık araçları kapsamında öneriler sunulmuş, etkili olabilecek program, uygulama ve araçlar bağlamında örnekler dile getirilmiştir. Etkili olabilecek program, uygulama ve araçların kullanımı konusunda eğitimler verilmesi, özellikle yönetici, öğretmen, akademisyen, milli eğitim bakanlığı personeli, alan uzmanları gibi anahtar kişilerin bu konuda bilgi sahibi olması, öğrencilerin yaşlarına uygun, yaşam kalitelerini ve eğitim kalitelerini arttıracak uygulamalarla tanıştırılması ve olumsuzluk içeren unsurların yaşamlarında oluşturabilecek tehdit ve olumsuzluklar konusunda farkındalık sahibi olmalarına yönelik çalışmalar nitelikli gelecek açısından kaçınılmaz gereklilikler olarak ifade edilebilir. Farklı eğitim kademelerinde teknolojinin ve dijitalleşme sürecinin getirdiği olumsuz etkiler, bilinçli ve dengeli stratejiler geliştirilerek azaltılabilir. Eğitimciler, ebeveynler ve öğrenciler arasında farkındalık yaratmak ve dijital okuryazarlığı desteklemek bu süreçte önemli bir rol oynayacaktır.

**DİJİTALLEŞMEYLE GELEN DEZAVANTAJLI DURUMLAR:
TOPLUMSAL YAŞAMA İLİŞKİN EĞİTİMSEL BAKIŞ AÇISIYLA
GÖZLEMLER, DEĞERLENDİRMELER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
ÇALIŞTAYI**

KATILIMCI LİSTESİ

Moderatörler: Prof. Dr. Mehmet Ali Yavuz- Doç.Dr. Dönay Nisa Kara

Koordinatör: Uzm. Başak Eser

Raportör: Nisa Selin İlhan

KATILIMCI ADI	TEMSİL ETTİĞİ KURUM
Prof. Dr. Çağla Gür	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Doç. Dr. Mukaddes Sakallı Demirok	Yakın Doğu Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nüket Gündüz	Yakın Doğu Üniversitesi
Uzm. Sibel Süzek Birkollu	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi KKTC Kampüsü
Uzm. Damla Araz Canpolat	Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi KKTC Kampüsü
Uzm. Seren Irmak	Kıbrıs İlim Üniversitesi
Uzm. Yasin Ergin	Kıbrıs İlim Üniversitesi
Uzm. Sinan Doğan	MEB
Utku Kızıltaç Kayabaşı	MEB
Sevgi Erhalaç	MEB
Hale Alibaba Erden	MEB
Ali Erden	MEB
Bülent Ecevit Bereketli	MEB
Zeynel Yiğit	MEB
Besime Konde Hızal	MEB
Gülşah Alp	MEB
Şenay Horoz Hürol	MEB
Nebile Eğmez	MEB
Ayşem Tomgüshan	MEB
Hüseyin Demirtaş	MEB